

ВАРЛАМ ШАЛАМОВ

В БОЛНИЦАТА

Превод от руски: Александър Талаков, 1994

chitanka.info

Фелдшерът бе по-висок и от високия Крист, плещест, мутрест — отдавна, вече от години, на Крист всички началници му изглеждаха мутести. Фелдшерът го изправи в ъгъла и с явно одобрение заразглежда жертвата си.

— Значи казваш, че си бил сенитар, а?

— Да.

— Това е добре. Имам нужда от сенитар. От истински сенитар. Да въведе ред. — И фелдшерът посочи огромната мъртва амбулатория, която приличаше на конюшня.

— Аз съм болен — рече Крист. — Трябва да ме настанят в болницата...

— Всички са болни. Има време. Първо ще пооправим тук. Ще използваме ей този шкаф — фелдшерът почука по вратата на огромния празен гардероб. — Е, вече е късно. Измий пода и си лягай. Сутринта да ме събудиш.

Крист още не беше успял да разнесе ледената вода по всички ъгли на невероятно студената амбулатория, когато съненият глас на неговия нов господар прекъсна работата му.

Крист влезе в съседната стая — и тя същият обор. В ъгъла беше натикан един нар. Завит с камара парцаливи одеяла, къси кожуси и дрипи, заспиващият фелдшер го викаше.

— Събуй ми валенките, сенитаре.

Крист смъкна от краката му смрадливите валенки.

— Сложи ги до печката, по-нависоко. А сутринта ще ми ги дадеш топли-топли. Така ги обичам.

Крист изтика с парцала мръсната ледена вода в ъгъла на амбулаторията, тя се сгъсти, стана на ледена каша като водата на замръзваща река. Той подсуши пода, легна на нара си и на часа се унесе в полудрямка — тук винаги спеше така — и сякаш след миг се събуди, фелдшерът го разтърсваше за рамото.

— Какво става? Работата отдавна започна.

— Не искам да съм санитар. Изпратете ме в болницата.

— В болницата ли? Болницата трябва да се заслужи. Значи не искаш да си сенитар?

— Не — отговори Крист и с привично движение закри лицето си с ръце.

— Марш на работа! — фелдшерът го изтика от амбулаторията и тръгна в мъглата заедно с него към портала. — Вижте го той мързеливец, симулант. Не му давайте да си поеме дъх — викна той на войниците от конвоя, които изкарваха поредната група затворници отвъд телената ограда. Опитните конвойни подбутнаха Крист с щикове и прилади.

Събраха задръстените в реката дървени трупи и ги отнасяха в лагера, работата беше лека. Мъкнеха ги два километра от местата, където замръзналата до дъно планинска река ги беше изхвърлила още през пролетта. С обелена кора, измити, изсушени от вятъра, дънерите се измъкваха много трудно — държаха ги ръцете на водораслите и клоните, силата на камъните. А трупи имаше в изобилие. Нямаше такива, с които да не се справят. Това радваше Крист. Всеки затворник си избираще дърво според силите. Двата километра път отнемаха почти целия работен ден. Това беше „инвалидно“ селище и от тях не се искаше много. Витаминен ОЛП — отделен лагерен пункт, „витаминен“. Да живее вита! Но Крист не разбираще, не искаше да разбере тази страшна ирония.

Дните се нежеха един след друг, ала него все не го пращаха в болницата. Изпращаха други, не и него. Всеки ден фелдшерът идваше на портала, сочеше Крист с ръкавицата си и викаше на войниците от конвоя:

— Не му давайте да си поеме дъх.

И всичко започваше отначало.

Болницата, така желаната болница, беше само на четири километра от селището. Но за да попадне там, трябваше да има талон, бележка. Фелдшерът разбираще, че той е господар на живота и смъртта на Крист. Крист също го разбираще.

От бараката, в която спеше — в лагера на това му се вика „живее“ — до портала имаше не повече от стотина крачки. Витаминното селище беше едно от най-запуснатите — това правеше фелдшера да изглежда още по-висок, по-едър и по-страшен, а Крист — по-нищожен.

По този път с дължина сто крачки Крист срещна някакъв човек, когото познаваше отнякъде — кой ли беше? А човекът беше отминал, беше изчезнал в мъглата. Отслабналият, гладен мозък не можеше да му подскаже нищо. И все пак... Крист мислеше денем и нощем,

превъзмогвайки студа, глада и болката в измръзналите си ръце и крака — кой ли беше онзи човек? Кого бе срецнал на пътеката? Или вече започваше да полудява? Крист познаваше човека, който беше изчезнал в мъглата, познаваше го не от Москва, не от времето, когато е бил свободен. Не, всичко бе много по-важно, много по-близко. И Крист си спомни. Преди две години този човек беше началник на лагер, но не на „витаминен“, а на златодобивен, на златна мина, където Крист се беше срецнал лице с лице с истинската Колима. Онзи беше началник, лагерен шеф, както казват криминалните. Волнонаемен началник — и го бяха съдили по времето на Крист. След съда началникът изчезна, разправяха, че са го разстреляли, а ето че той го срецна на пътеката във „витаминната командировка“. Крист откри бившия началник в кантората на лагера. Работеше на някаква неизвестна длъжност, без съмнение канцеларска — бившият началник беше, естествено, също по петдесет и осми член, но без буква и му разрешаваха да работи в канцеларията.

Разбира се, Крист можеше да познава и да разпознае началника. Но началникът нямаше как да го помни. И все пак... Крист се приближи до преградата — зад такива седят канцеларистите по целия свят...

— Киризиш ме, а? — рече на апашки жаргон бившият началник от лагера и се извърна към Крист.

— Да. Аз съм от мината — каза Крист.

— Радвам се да видя земляк. — И понеже добре разбираше Крист, бившият началник рече: — Отбий се довечера. Ще ти дам една сельодка.

Те не знаеха нито имената, нито фамилиите си. Но онова нищожно, кратковременно нещо, което никога случайно ги бе събрало, изведнъж се беше превърнало в сила, която можеше да промени цял един човешки живот. И самият началник, който щеше да даде своята сельодка не на гладните си „витаминни“ другари, а на Крист, с когото са били заедно в мината, помнеше, знаеше, че златото и „витаминната командировка“ са две различни неща. Нито единият, нито другият не говореха за това. 1/1 двамата разбираха, чувстваха: Крист — своето морално право, а бившият началник — своя дълг.

Всяка вечер бившият началник даваше на Крист по една сельодка. С всяка вечер сельодката ставаше все по-голяма. Лагерният

готвач не се учудваше на внезапния каприз на канцелариста, който преди това никога не беше вземал своята порция риба. Крист я изяждаше така, както беше свикнал в златната мина — заедно с кожата, с главата, с костите. Понякога бившият началник му донасяше и някой къшер недояден, нахапан хляб. Крист си помисли, че е опасно да продължава да яде тази вкусна сельодка — ами ако не го приемат в болницата такъв загладен? Кожата му можеше да се окаже недостатъчно суха, тялото — недостатъчно кокалесто. Крист разправи на бившия си началник, че са искали да го пратят в болницата, но местният фелдшер благодарение на своята власт го е оставил тук, та...

— Да, нашият фелдшер е голям копелдак. Тук съм повече от година и не съм чул някой да каже добра дума за него. Но ние ще го надхитрим. Всеки ден, се изпращат хора в болницата. А списъците ги пиша аз. — И бившият началник се усмихна.

Вечерта Крист го извикаха на портала. Там вече имаше двама затворници — единият стискаше в ръката си малък шперплатов куфар.

— Няма конвой, с който да ви изпратим — рече дежурният, застанал на прага. — Утре ще тръгнете.

За Крист това беше равносилно на смърт — утре всичко щеше да се разкрие, фелдшерът щеше да го прати в някой ад. Крист не знаеше как се нарича този ад, където можеха да го изпратят, какво можеше да е по-страшно от това, което вече беше видял. Но не се съмняваше, че има такива места, където да е още по-лошо. Оставаше му само да чака и да си мълчи.

Дежурният се появи отново.

— Прибирайте се в бараката. Няма да има конвой.

Ала арестантът с куфарчето направи крачка напред:

— Дайте назначението на мен, гражданино дежурен. Аз ще ги заведа. По-добре от който и да е боец. Нали ме познавате? Неведнъж сме правили така. Аз съм безконвоен, а тия — къде ще се дянат. През нощта, в този студ...

Дежурният влезе в помещението, веднага след това отново се появи и подаде на човека е куфарчето плик от вестникарска хартия.

— Нещата ви с вас ли са?

— Какви ти неща...

— Е, хайде!

Дръпна желязното резе и пусна тримата арестанти в бялата мразовита мъгла.

Безкоивойният вървеше отпред, според Крист дори тичаше. На места мъглата се отдръпваше и пропускаше жълтата светлина на уличните лампи.

Мина безкрайно много време. По хълтналия корем на Крист и по кокалестия му гръб се стичаха капки гореща пот. Сърцето му биеше ли, биеше. А той все тичаше, тичаше след спътниците си, които изчезваха в мъглата. В края на селището започваше голямо шосе.

— Трябва да те чакаме ли?!...

Крист се изплаши, че ще го изоставят, ще го зарежат.

— Ей, ти — рече му безкоивойният. — Знаеш ли къде е болницата?

— Знам.

— Ние ще избързаме. А пред болницата ще те изчакаме.

Арестантите изчезнаха в мрака и Крист, след като си пое дъх, запълзя покрай канавката, като често спираше и отново се впускаше напред. Изгуби ръкавиците си, но не забелязваше, че дращи снега и камъните с голи длани. Ръмжеше, сумтеше, ровеше земята. Отпред не се виждаше нищо освен бяла мъгла. От нея, като надуваха яростно клаксони, изскачаха огромни камиони и на часа изчезваха в мъглата. Ала Крист не спираше да ги изчака да отминат и отново да продължи да пълзи към болницата. Държеше се за насипа, за ниския насип на канавката, проточил се като огромно въже през ледената бездна към топлината и спасението. Крист пълзеше, пълзеше, пълзеше.

Мъглата малко се вдигна и той видя завоя към болницата, както и малките къщурки на болничното селище. Триста крачки, не повече. И като заръмжа отново, Крист отново запълзя.

— Вече си мислехме, че си пукнал — равнодушно и беззлобно рече безкоивойният, който стоеше пред вратата на болничната барака.

— Без теб не искат да ни приемат.

Но Крист не го слушаше и не отговаряше. Беше дошло време за най-важното, за най-трудното — ще го оставят ли в болницата, или няма да го оставят.

Дойде един лекар — млад, чист, с неправдоподобно бяла престилка, записа всички в книгата.

— Съблечете се.

Кожата на Крист се белеше, падаше от тялото му на леки люспи, подобни на дактилоскопичните отпечатъци в личното му дело.

— На това му се вика пелагра — рече безконвойният.

— И аз имах такова нещо — каза третият, това бяха първите думи, които Крист чу от него. — Свалиха ми кожата от двете длани като ръкавици. Изпратиха ги в Магадан, в музея.

— В музея ли? — презрително се обади безконвойният. — Че малко ли такива ръкавици има там.

Но третият арестант не го слушаше.

— Ей, ти — дърпаше той Крист за ръката. — Чуй какво ще ти кажа! За тая болест непременно ще ти предпишат инжекции с витамин „РР“. На мен също ми ги бяха предписали и аз ги давах на криминалните за хляб. Така оздравях.

Ето че от някакъв шкаф извадиха бланки за „историите на заболяванията“. Три бланки. Всички ще ги приемат. Влезе един санитар.

— Засега във втора.

Измиване с топла вода, бельо без въшки. Коридорът, където върху масата на дежурния още не беше угасен фитилът на газеничето с рибено масло, налято в съдинка, направена от дъното на консервена кутия. Вратата на празната стая, през която лъхаше на студ, на двор, на лед. Санитарят отиде за дърва — да напали изгасналата ламаринена печка.

— Вижте какво — рече безконвойният, — я да легнем заедно, че иначе ще изпукаме от студ.

Тримата легнаха на едно от леглата и се прегърнаха. Сетне безконвойният се изхлузи изпод трите одеяла, събра всички дюшеци и одеяла от стаята, натрупа ги върху леглото, където се бяха свили, и се мушна в кокалестата прегръдка на Крист. Болните заспаха.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на **Моята библиотека** и нейните всеотдайни помощници.

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.